

HELŚIŃSKA FUNDACJA PRAW CZŁOWIEKA HELSINKI FOUNDATION for HUMAN RIGHTS

RADA FUNDACJI

Halina Bortnowska-Dąbrowska Marek Antoni Nowicki
Jerzy Ciemniowski Teresa Romer
Janusz Grzelak Mirosław Wyrzykowski
Michał Nawrocki

ZARZĄD FUNDACJI

Prezes: Danuta Przywara
Wiceprezes: Maciej Nowicki
Sekretarz: Piotr Kładoczny
Skarbnik: Elżbieta Czyż
Członek Zarządu: Janina A. Kłosowska

Warszawa, dnia 26 lutego 2016 r.

432
...../2016/MPL

**Szanowny Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu RP**

Helsińska Fundacja Praw Człowieka pragnie wyrazić głębokie zaniepokojenie poprawkami wprowadzonymi do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego i niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 207) podczas pracy podkomisji stałej ds. nowelizacji prawa karnego oraz Komisji Nadzwyczajnej ds. zmian w kodyfikacjach.

Fundacja skierowała do podkomisji stałej ds. nowelizacji prawa karnego, która rozpatrywała projekt, opinię prawną, w której przedstawiliśmy nasze uwagi w przedmiocie proponowanych zmian. Wskazaliśmy, że już sam fakt wprowadzenia zmian prawa po tak krótkim czasie obowiązywania stanowi zagrożenie dla stabilności prawa.

Podczas posiedzenia podkomisji w dniu 24 lutego 2016 r. rozpatrzono poprawki przedłożone przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Jedną z nich przewiduje zmiany w zakresie oceny dowodów w trakcie postępowania karnego. Pierwotnie projekt przewidywał uchylenie art. 168a wprowadzonego ustawą z 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw¹. W świetle tego przepisu, niedopuszczalne jest przeprowadzenie i wykorzystanie dowodu uzyskanego do celów postępowania karnego za pomocą czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 § 1 Kodeksu karnego. Miał on na celu zagwarantowanie, że dowody prezentowane przed sądem – zarówno przez oskarżonego, jak i przez oskarżyciela publicznego – będą uzyskane w legalny sposób.

¹ Dz. U. poz. 1247.

Helsińska Fundacja Praw Człowieka w opinii z 23 lutego 2016 r. wyraziła obawę, że uchylenie tego przepisu może skutkować naruszeniem w trakcie prowadzonych postępowań prawa do rzetelnego postępowania sądowego, o którym mowa w art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka². Jednak poprawki zaprezentowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości w dniu 24 lutego 2016 r. stanowią jeszcze większe zagrożenie dla praw obywateli.

Przede wszystkim poprawka przewiduje zmianę art. 168a k.p.k. poprzez wprowadzenie **zakazu uznania przez sąd za niedopuszczalny dowodu uzyskanego z naruszeniem przepisów lub za pomocą czynu zabronionego**. Wyjątek od tego zakazu stanowią będą dowodu uzyskane w wyniku zabójstwa, myślnego spowodowania uszczerbku na zdrowiu lub pozbawienia wolności. Takie brzmienie przepisu stanowi poważne ograniczenie swobodnej oceny dowodów przez sąd. W szczególności, sąd powinien móc uznać za niedopuszczalny dowód uzyskany w oparciu o przekroczenie granic prowokacji, a tym samym przekroczenie uprawnień przez funkcjonariusza publicznego.

Z kolei druga poprawka przewiduje wprowadzenie art. 168b k.p.k. oraz powiązane z tym uchylenie niektórych przepisów ustaw regulujących pracę operacyjną Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego czy Centralnego Biura Antykorupcyjnego. Projektowany art. 168b przewiduje, że jeśli podczas prowadzenia kontroli operacyjnej zarządzonej przez sąd uzyskane zostaną dowody dotyczące popełnienia innego przestępstwa lub popełnionego przez inną osobę, decyzję w przedmiocie wykorzystania takiego dowodu w postępowaniu karnym podejmuje **prokurator**.

W obecnym stanie prawnym, taką decyzję może podjąć jedynie **niezawisły sąd** na wniosek prokuratora. Co więcej, jest to możliwe jedynie w wypadku uzyskania dowodu popełnienia przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, w stosunku do którego można zarządzić kontrolę operacyjną. Tymczasem projektowana zmiana umożliwi wykorzystanie uzyskanego w ten sposób dowodu dotyczącego **każdego** przestępstwa ściganego z urzędu czy przestępstwa skarbowego.

Wynikiem wprowadzenia art. 168b k.p.k. jest uchylenie szeregu przepisów ustaw, które regulowały procedurę uzyskania przed sądem tej tzw. zgody następczej na wykorzystanie dowodów. Tym samym, **poprawka wykracza poza pierwotny zakres projektu**, który nie przewidywał żadnych zmian w zasadach prowadzenia kontroli operacyjnej przez uprawnione służby policyjne czy specjalne.

Sytuacja, w której sąd nie będzie mógł uznać za niedopuszczalny dowodu uzyskanego np. poprzez przekroczenie uprawnień funkcjonariusza (art. 168a k.p.k.), natomiast będzie istniała możliwość wykorzystania dowodu przestępstwa, co do którego nie jest możliwe prowadzenie kontroli operacyjnej, drastycznie obniża rzetelność postępowania karnego (art. 6 EKPC). Stanowi również zaprzeczenie zasady lojalności państwa wobec własnych obywateli (art. 2 Konstytucji). Naruszenie konstytucyjnego wymogu przeprowadzenia trzech czytań w stosunku do wszystkich elementów projektu ustawy, w połączeniu z pospiesznym prowadzeniem postępowania legislacyjnego, bez uwzględnienia opinii Biura Analiz Sejmowych czy Sądu Najwyższego, stanowi poważne naruszenie norm Konstytucji RP.

² Opinia dostępna jest na stronie: http://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2016/02/HFPC_opinia_kpk_finl_23022016.pdf.

W związku z powyższym zwracamy się o usunięcie w trakcie dalszego procesu legislacyjnego rozwiązań przewidzianych w projektowanych art. 168a i 168b k.p.k. i utrzymanie obecnego stanu prawnego. Został on wprowadzony m.in. w wyniku wydania postanowienia Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2007 r. Sąd Najwyższy po przeprowadzeniu wnikliwej wykładni prokonstytucyjnej, uznał, że dowody uzyskane w czasie kontroli operacyjnej dotyczące innego przestępstwa mogą być wykorzystane w postępowaniu przed sądem **pod warunkiem, że w tym zakresie zostanie wyrażona następcza zgoda sądu na przeprowadzenie kontroli operacyjnej.** Pozostawienie obecnego stanu prawnego zagwarantuje zatem odpowiedni poziom praw i wolności człowieka, w szczególności tajemnicy komunikacji oraz rzetelnego postępowania sądowego, jak również fundamentalnego poziomu lojalności organów państwa wobec własnych obywateli.

Wzywam do wyrażenia zgody

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
PRZESZ ZARZĄDU

Danuta Przywara
Danuta Przywara